

BİR BİLİMSEL TOPLANTININ ARDINDAN

Akif ERGİN(*)

Türk Eğitim Derneği (T.E.D.) tarafından düzenlenen «Yabancı Dil ile Öğretim Yapan Ortaöğretim kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları» isimli bilimsel toplantı 20 - 21 Haziran 1983 tarihlerinde Ankara Bulvarı Palas salonunda yapılmıştır.

Toplantının amacı, yabancı dil öğretiminin önemini ortaya koyarak, uygulamada karşılaşılan sorunları öğrenci - veli - öğretmen açısından sergilemek ve olası çözüm yollarını önermektir.

«Ortaöğretim Sistemimizde Yabancı Dil Öğretiminde Yönelimler» adını taşıyan ilk bildiri Doç. Dr. Ahmet Kocaman tarafından sunulmuştur. Kocaman'a göre dil öğreniminde «dilbilim» ve «öğrenme kuramları» olmak üzere belli başlı iki dayanak bulunmaktadır. Ortaöğretimde öğretmen yetiştirme politikası, bu dayanakları göz önüne almalıdır. Günümüzde bir tek yöntem değil; yabancı dil öğretim yöntemleri sözkonusudur. Asıl önemli olanın «öğretim tekniği» olduğu da belirtilir. İşlevsel - kavramsal yöntemde dilbilgisi belirli işlevleri yerine getiren bir düzenektir ve iletişime katkıda bulunduğu sürece önemlidir. Yabancı dil öğretiminde beceriler (dinleme - konuşma - okuma - yazma) geliştirilirken «neyi?», «niçin?» soruları cevaplandırılmalıdır.

Kocaman, konuya ortamlar açısından da yaklaşırken öğretimin öğrenci merkezli olmasının, öğrenciyle öğrenci, öğrenciyle öğretmen etkileşimine yer vermesinin sınıftaki oturma düzenini etkileyeceğini sözlerine eklemiştir; yabancı dil öğretiminin önemini «yabancı dil öğretimi bir uygarlık kervanına katılma çabasıdır.» sözleriyle vurgulamıştır.

Doç. Dr. Özden Ekmekçi, konuya öğrenci - öğretmen - ortam - eğitim sistemi bütünlüğü içerisinde yaklaşmış; öğrenci başlığı altın-

---

(*) A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Araştırma Görevlisi.

da öğrencinin yaşı, isteği, dil yeteneği, kültür düzeyi, kişiliği ve dil deneyinin önem kazandığını açıklayarak en büyük sorunun öğrenciyi güdüleme yollarını aramak olduğunu belirtmiştir. Ekmekçi'ye göre isteği olmayan kişiye o dili öğretmek oldukça zordur. Yabancı dil öğrenmeye karşı en büyük isteksizlik ise «dil yarar sağlamaz» düşüncesinden kaynaklanmaktadır. İstek, öğretilmesi amaçlanan yabancı dilin kültürü canlı biçimde verilerek aşılabilir. Güdüleme konusunda öğretmen, yönetici ve topluma büyük sorumluluklar düşmektedir.

Ekmekçi, ortam başlığı altında öğrencinin bulunduğu çevreye, öğrenim ortamına ve sınıf ortamına değinmiş; sınıfta kullanılacak yazı tahtasının, resimlerin vb.nin temizliğine ve düzenine önem verilmesine, oturma planının yüz yüze iletişime olanak vermesi gereğine dikkati çekmiştir.

Öğretmenin öğrenciyi güdülemesi gereği üzerinde özenle duran Ekmekçi, okul yönetimlerinin seminerler düzenlemelerini, öğretmene, maddi manevi destek olmalarını önermiştir.

Hüsnü Enginarlar tarafından, yabancı dil öğretiminde çeşitli yaklaşımlar ele alınmış, işlevsel - kavramsal yaklaşıma ilişkin bilgi verilmiş ve iletişimsel eksersiz hazırlama teknikleri üzerinde durulmuştur.

«Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlarımız Nelerdir?» konulu panelde öğrenciler adına konuşan Erdem Başçı, güdüleme eksikliğini, güdüleme konusunda öğretmenlerin yetersiz kalan çabalarını, öğrencilerin derse katılmalarının sağlanmamasını, pratik yokluğunu, kalabalık sınıfları, derslerde Türkçenin kullanılmasını, günümüzde kullanılmayan sözcüklerin dolu olduğu kitapların yabancı dil edebiyat derslerinde okutuluyor olmasını başlıca sorunlar olarak dile getirmiştir.

Öğrenci velileri adına görüşlerini açıklayan Mebrure İnan, okul çapında planlama ve uygulama aksaklıklarına ve sınıf içi etkinliklerin sınıf dışı etkinliklerle bütünleştirilmesi gereğine değinmiştir. Laboratuvarların çok yararlı olduğuna inanmadığını, bunun yerine teybe sınıfta yer verilmesini isteyen İnan, Videonun da sınıfta kullanılan araç - gereçlere katılmasından yana olduğunu belirtmiştir. İnan, her sınıfta bir kitaplık olmasının gereğini de savunmuştur.

Uygulamanın içindeki bir kişi olarak panele katılan Namık Aydın, öğretmenin yeterli düzeye getirilmesi gerektiğini, bunun için de belli süreler için yurt dışına gönderilmelerini önermiş, yurt dışına gi-

decek bu öğretmenlerin dönüşlerinde derslerinde gerekli olan araç - gereci getirebilecekleri görüşünde olduğunu işaret ederek videonun gerekliliğine olan inancını belirtmiştir.

Panele Tefvik Fikret Lisesinden katılan Ayşe Başçavuşoğlu, öğretmenlerin yöntem eksikliği içinde bulduklarından, araç - gereci bilmeyen öğretmen adaylarının varlığından söz ederek özel liseler için yöntem yokluğunun bir sorun olarak belirttiğini söylemiştir.

Enginarlar, amaç saptamasının yapılmadığına, öğretmen yetiştirmedeki aksaklıklara ve gerekli düzenlemelerin yapılması gereğine değinmiştir.

«Yabancı Dil Öğretiminde Araç - Gereçlerin Kullanılması» konulu bildirisinde Ülkü Özgüler, eğitim teknolojisi, eğitim ortamı, çoklu ortam, öğrenme gibi kavramların tanımlarını yaptıktan sonra araç gerecin yabancı dil öğretimindeki önemine değinmiş, birkaç örnek sunmuş ve eğitim teknolojisinin sadece araç - gereçten ibaret olmadığını, konuya izleyicilerin de katkılarını sağlayarak vurgulamıştır.

«Yabancı Dil Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme» konulu bildirisinde Dr. Özcan Demirel, değerlendirme türleri üzerinde durmuş, soruların hazırlanmasında izlenecek yöntem konusunda bilgi vermiş ve yoğun yabancı dil öğretiminin yapıldığı okullarda sınav bürolarının ve soru bankalarının oluşturulmasını önererek soru bankasında bulundurulacak madde kartları örneğini sunmuştur.

«Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirme ve Hizmet İçi Eğitim» konulu bildiri, Prof. Dr. Hikmet Sebüktekin tarafından sunulmuştur. Sebüktekin, emek, zaman ve fon yatırımlarında savurganlığın önlenmesi gereğini ve sınıfta yalnız bırakılan öğretmenin saat doldurmak, izlencelerden ödün vermek ve çoklu standart uygulamak zorunda kaldığını belirtmiştir. Eğitim teknolojisinin yetiştirilecek öğretmenlerin alması gerekli derslerden birisi olduğunu söyleyen Sebüktekin, öğretmenlere hizmet - içi eğitimlerinde araç - gerecin tanıtılmasını önermiştir.

«Yabancı Dil Öğretimini Nasıl Verimli ve İşlevsel Duruma Getirebiliriz?» sorusuna ikinci ve son panelde cevap aranmaya çalışıldı.

Sebüktekin'in programlı öğretimin yabancı dil öğretiminde kullanılması ve işlevsel - kavramsal yaklaşımın gereğine değindiği konuşmasından sonra Özcan Başkan, Bakanlık ile Üniversite arasındaki kopukluktan söz etmiş ve «yabancı dil gerekli mi?», «niçin yabancı dil öğreteceğiz?» gibi soruları ortaya atmıştır.

Dr. Özcan Demirel, yabancı dil öğretimini daha verimli ve işlevsel kılmak için yabancı dil eğitimi politikasının saptanması gereğini dile getirerek amaçların saptanmamış olmasını, giderilmesi gerekli eksiklik olarak belirtmiş ve amaçların okul, ders ve konu düzeylerinde ayrıntılı belirtilmesi gereğini vurgulamıştır. Demirel, ayrıca, öğretmenin kullandığı tekniklerin dersin verimliliği açısından önemli olduğuna dikkati çekmiştir.

Doç. Dr. Ahmet Kocaman, Prof. Dr. Özcan Başkan'ın ortaya attığı soruları cevaplayarak yabancı dilin gerekliliğine inandığını söylemiş ve yabancı dili uygarlığa katılma, uygarlığı daha iyi özümseme olarak nitelemiştir.

Konuşmasında yabancı dil öğretiminin belli amaçlar çerçevesinde yapılması gereğini belirten Kocaman, liselerde yapılacak okuduğunu anlamaya (Reading comprehension) yönelik çalışmaların somut sonuçlarının üniversiteye gelen öğrencilerin yabancı dilde okuyacakları metinleri anlamalarına katkıda bulunabileceğini söylemiştir.

Hemen tüm konuşmacılar okutulan kitapların tekrar gözden geçirilmesi ve özgün araç - gereç üretilmesi gereğinde birleşmişlerdir.

20 - 21 Haziran tarihlerinde yapılan bu bilimsel toplantıyı T.E.D. Ankara Kolejinde 22 - 23 Haziran tarihlerinde yapılan «Workshop» adı verilen uygulamalı grup çalışmaları izlemiştir.

Ders işleme yöntemiyle ilgili olarak yapılan grup çalışmalarında her gruptan bir öğretmen önceden saptanmış konulardan bir gramer parçasını seçerek öğretimini yapmış ve öğretmenin yöntemi eleştiriye açılarak katkıların getirilmesine olanak verilmiştir.

Araç - gereçlerin kullanılmasına ilişkin grup çalışmalarında işitselden çok görsel araçlar üzerinde durulmuş, öğretmenlere hangi görsel araçları sınıfta kullandığına ilişkin sorular yöneltilerek cevaplarını örnekleyerek vermeleri istenmiştir. Önceden hazırlık yapan bir grup öğretmen bazı konu ya da kavramların öğretilmesinde iki boyutlu görsel araçların ve bu iki boyutlu görsel araçlarla düzenlenen iletişim oyunlarının nasıl ve ne denli yararı olduklarını göstermişlerdir.

Ölçme ve Değerlendirme konusunda yapılan grup çalışmalarında öğretmenler ilk iki günde sormadıkları soruları Dr. Demirel'e yöneltilme olanağı bulmuştur. Sınavların özelliklerine göre sorulacak madde tipleri örneklerini içeren teksir materyal öğretmenlere dağıtılarak bu materyaldeki bilgilerin ışığında gruplar belli konularda sınav soruları hazırlamışlardır.

SONUÇ

Öncelikle belirtmek gerekir ki yabancı dil öğretimiyle ilgili sorunların bir bilimsel toplantıda ele alınmış olması çok olumlu bir girişimdir.

Toplantının yapıldığı salon 150 - 200 dinleyicinin toplantıyı rahatlıkla izlemesine olanak verecek biçimde düzenlenmeye çalışılmış, arkadaki iki köşede de yayınevlerinin yabancı dil öğretimiyle ilgili kitapları sergilemeleri, dinlenme aralarının da bir tür bilimsel etkinlikle değerlendirilmesine yol açmıştır. Ancak konuşmacıların izleyicilerle aynı düzeyde oturarak bildirimlerini sunmaları ya da tartışmalarda bulunmaları ve oturdukları sıraların üzerine isimlerinin yazılı olduğu bantların konulması izleyicilerin konuşmacıları görmelerini bir ölçüde engellemiştir. Bu engeli sezdiklerinden olacak ki bazı konuşmacılar bildirimlerini ayakta sunmuşlardır.

İzleyicilerin ulaşım olanakları düşünülerek iyi seçilmiş bir salon ve iyi organize edilmiş bir toplantı, ancak iyi denilemeyecek bir zamanlama. Toplantı, okulların tatile girmekte olduğu bir tarihte ve tüm öğretmenlerin çok yoğun bir ders yılı sonunda, dinlenmekten başka birşeyi düşünmedikleri bir dönemde yapılmasaydı, katılan izleyicilerin sayısı çok daha fazla olabilirdi. Sorunların sistem bütünlüğü içerisinde çözülmesi gereğinin belirtildiği ve okul yöneticilerinin de bu konuda önemli görevler üstlendiği vurgulanan toplantıda 1 - 2 okul yöneticisinin dışında yöneticinin bulunmayışı dikkat çekici olmakla birlikte, buna yanlış zamanlamanın neden olabileceği de akla gelmektedir.

Toplantıda dile getirilen sorunlar, bazıları tarafından bilerek ya da bilmeyerek bir tek T.E.D. Ankara Koleji'nin sorunları gibi algılanmış, yine bazılarınca getirilen çözüm önerileri yabancı dilde öğretim yapan tüm kurumları değil de neredeyse bir tek bu kurumu iyiye götürmeyi amaçlar biçimde olmuştur. Bu noktanın benzeri toplantılar da gözönüne alınması kuşkusuz ki yararlı olacaktır.

Toplantıya Milli Eğitim Bakanlığınca temsilcilerin gönderilmiş olması bir eksiklik olarak belirmiş ve bu Bakanlığa yer yer yöneltilen haklı ya da haksız eleştiriler cevapsız kaldığı gibi Bakanlığın konuya ilişkin girişimleri hakkında izleyiciler bilgi sahibi olamamışlardır.

Toplantıya konuşmacı olarak katılanlar üniversiteden gelen öğretim sorumluları ve yabancı dilde öğretim yapan ortaöğretim kurumları öğretmenleri olarak iki grupta toplanabilir.

Akademik çalışma yapanlardan bazılarının alanlarıyla ilgili bilimsel terimleri sık sık kullanmaları izleyicilerle konuşmacılar arasında yer yer iletişim kopukluklarına yol açmıştır. «Sınıf içerisinde nasıl daha etkili ve verimli olurum?» sorusuna cevap arayan öğretmenlerin «yabancı dil öğretimi gerekli mi?» gibi bir sorunun tartışılmasıyla o toplantının amacına ters düşen bir savurganlık olsa gerek.

Son iki gün yapılan, amaçların davranışa dönüştürülmesi, eğitim durumu ve sinama durumunun hazırlanmasına ilişkin araç - gerecin kullanılması ve ölçme değerlendirme konulu grup çalışmalarında izleyicilerin yoğun soruları ve bu çalışmalar sonundaki olumlu izlenimleri gerçek gereksinimlerinin neler olduğunu ve daha çok nelerden yararlandıklarını bir ölçüde ortaya koymaktadır. Bu nedenle bundan sonra yapılacak benzeri toplantılar program geliştirme ve eğitim teknolojisi ağırlıklı olmasında yarar görülmektedir.

Toplantıya konuşmacı olarak katılan ortaöğretim öğretmenleri, yeni öğretmenlerin araç - gereçleri tanımadıklarını, kullanamadıklarını dile getirirken videonun eğitimde kullanılması, öğretmenlerin yurt dışına gönderilmelerini ve yurt dışına gidecek bu öğretmenlerin dönüşlerinde gerekli araç ve gereci beraberlerinde getirebileceklerini savunmuşlardır. Öğretmenin yakın çevresinden yararlanarak görsel araç - gereç geliştiremediğinin kanıtı olan bu son öneri ve videonun eğitimde kullanılması talepleri öğretmenlerin eğitim teknolojisi açısından hizmet-içi eğitimden geçirilmeleri gereğini de ortaya koymaktadır.

Bu bilimsel toplantının somut sonuçlarını hemen görmek olası değil. Ancak şu belli olmuştur ki izleyicilerin kafasında bazı sorular oluşmuş, okul yöneticilerinin ve denetmenlerin yenileşme ve değişme ajanı olarak görev yapmaları ve öğretmenlerini desteklemeleri gereği daha iyi belirmiştir.

Toplantıya konuşmacı olarak katılan öğrencinin, yabancı dilde öğretim yapan ortaöğretim kurumlarındaki tüm öğrencileri, öğretmenlerin bu kurumlardaki tüm öğretmenleri, Akademisyenlerin ise bugüne değin yabancı dil öğretmeni eğitiminin nasıl olacağını söyleyenleri ve bu öğretmenleri yetiştirenleri temsil ettiği varsayılırsa :

Öğrenciler diyor ki : İyi yetiştirilmiyorum.

Öğretmenler diyor ki : İyi yetiştiremiyorum.

Akademisyenler diyor ki : İşte yöntem, işte araç - gereç, işte...

Toplantı gerçekten çok yararlı oldu. Sorunun kaynağı belirlendi. Sorunu yaratanlar öğrenci ve öğretmen değil, öğretmen yetiştirmedeki yetersizliklerdi. Umulur ki bugüne değin yabancı dil öğretiminin teorisyenliğini ve pratisyenliğini üstlenen ve bu toplantıda temsilcileri aracılığıyla çözüm yollarını öneren akademisyenlerimiz, kendi programlarında öğrencinin ihtiyacına cevap verecek öğretmeni yetiştirmede gerekli olan düzenlemeleri yapacak ve tekniklerini kendilerinin de toplantı boyunca sürekli olarak yineledikleri işlevsel - kavramsal yöntemle bütünleştirerek hizmet vereceklerdir. Toplantıya konuşmacı olarak katılan akademisyenlerimizin çabalarının bu doğrultuda olduğu anlaşılmaktadır. Ne varki bu sağlam temelli ve iyi niyetli çabalar başka kişi ve kurumların çabalarını da gerekli kılmaktadır.

Bugün ülkemizde öğretmen yetiştirme görevi üniversitelerimize verilmiştir; ancak, ortaöğretim kurumlarımızda okutulan kitapların seçimi, programların hazırlanması, denetim vb. tüm etkinlikler ise M.E.B.'nin kontrolündedir. T.E.D.'nin saygı duyulur girişimiyle düzenlenen bu toplantıya M.E.B. da Talim Terbiye, Teftiş Kurulu ve diğer ilgili organlarının temsilcileriyle katılmış ve öğrenci, öğretmen, veli ve akademisyenlerin açıklıkla dile getirdikleri sorunları ve çözüm önerilerini dinlemiş olsaydı kuşkusuz ki çok iyi olurdu. Ancak hemen bu arada, T.E.D.'nin bir diğer övgüye değer girişimini; bu toplantıda sunulan bildirimleri ve yapılan tartışmaları içeren bir kitabın çok yakın bir zamanda yayınlanacağını belirtmekte yarar görülmektedir.

Özde daha iyi öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan bu toplantının diğer kurumlarca örnek alınacağına ve giderek kapsamının genişletilip, tüm ortaöğretim kurumlarındaki yabancı dil öğretimi sorunlarının tüm ilgililerin de katıldığı bir toplantıda ele alınıp tartışılacağına inanılmaktadır.